

Васильєв Сергій Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: vasill66@mail.ru
ORCID 0000-0002-7403-8162

УДК 347.98

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

У статті обґрунтовується можливість включення у науковий обіг такої властивості цивільного судочинства як функціональність, що дозволяє побачити повну змістову характеристику вказаного виду судочинства на відповідному етапі його розвитку. Функціональність цивільного судочинства визначається як властивість судочинства, що характеризує його у сенсі реалізації нормативно закріплених функцій, цілей і завдань цивільного судочинства. Досліджено співвідношення функціональності з такими правовими категоріями, як ефективність судочинства та цивільна процесуальна правова політика.

Ключові слова: цивільне судочинство; функціональність цивільного судочинства; функції цивільного процесу; цілі судового процесу; завдання цивільного судочинства; ефективність судочинства.

Васильєв С. В., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры гражданского процесса, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков. e-mail: vasill66@mail.ru ; ORCID 0000-0002-7403-8162

Функціональність гражданского судопроизводства

В статье обосновывается возможность включения в научный оборот такого свойства гражданского судопроизводства как функциональность, что позволяет увидеть полную содержательную характеристику указанного вида судопроизводства на соответствующем этапе его развития. Функциональность гражданского судопроизводства определяется как свойство судопроизводства, характеризующее его в смысле реализации нормативно закреплённых функций, целей и задач гражданского судопроизводства. Исследовано соотношение функциональности с такими правовыми категориями, как эффективность судопроизводства и гражданская процессуальная правовая политика.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство; функциональность гражданского судопроизводства; функции гражданского процесса; цели судебного процесса; задачи гражданского судопроизводства; эффективность судопроизводства.

Постановка проблеми. Функціональність, будучи здебільшого категорією прикладних наук, зазвичай визначається як набір можливостей (функцій), які надає дана система або пристрій. Функціональність передбачає конкретний вихід у практику, матеріалізацію у формі відповідних досягнень.

Юриспруденція як наука, теж характеризується практичною спрямованістю, тому питання про функціональність доктринальних досягнень у цій предметній сфері досить актуальне.

Прийнято вважати, що зв'язок правової науки з практикою проявляється у двох більш очевидних якостях: наука служить законодавчій практиці і практиці впровадження законодавства, в чому й полягає її дієвість, а практика, у тому числі правозастосовна, – джерелом права в сенсі знання, усвідомлення його дії та впровадження. Це передбачуване взаємопроникнення гарантує функціональність юриспруденції як науки про право [1, с. 76–80]. Визнаючи безумовність цієї правової формули, все ж спостерігаємо проблему її реалізації, що, стає більш відчутною, коли мова йде про механізми, гарантії та особливості взаємодії юридичної науки і практики.

Реформування в Україні судової влади і проведення перетворень у діяльності судів усіх ланок судової системи дуже впливають на сутність і зміст функцій, цілей і завдань сучасного цивільного судочинства, що актуалізує питання про характеристику якості та ефективності останнього в цілому. Аналіз зазначених проблем дозволяє говорити про необхідність дослідження такої властивості цивільного судочинства, як його функціональність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ступінь дослідження функціональності сучасного цивільного судочинства можна визначити лише стосовно таких категорій, як функції, завдання та цілі цивільного судочинства (Г. О. Жилін, І. М. Зайцев, В. В. Комаров, П. О. Попов, А. В. Цихоцький та ін.). Спеціальних досліджень власне функціональності цивільного судочинства в його сучасному значенні не було.

Метою цієї публікації є обґрунтування можливості (необхідності) включення у науковий обіг функціональності як властивості цивільного судочинства, що дозволяє окреслити повну змістову характеристику вказаного виду судочинства на відповідному етапі його розвитку.

Вклад основного матеріалу. Цивільне судочинство реалізує своє призначення у вигляді відповідного виконання властивих йому функцій. Саме через функції досягаються цілі й вирішуються завдання, що стоять перед ним.

В американській правовій доктрині функція сприймається як службова, професійна чи будь-яка інша потреба або обов'язок діяти відповідно до існуючих правових і моральних установок і «у відповідній манері» [2, с. 741].

У загальній теорії права функція розуміється як прояв іманентних, специфічних властивостей, а функція права – як напрям впливу на суспільні відносини, потреба в здійсненні якого породжує необхідність існування права як соціального явища. Функція виражає найбільш істотні, головні риси права і спрямована на виконання корінних завдань, що стоять перед

ним на даному етапі його розвитку. Тому однією з найважливіших ознак функції права є її динамізм [3, с. 47].

У теорії цивільного процесуального права під функцією права розуміється: 1) спрямованість діяльності суду і всіх учасників процесу, що регламентована цивільними процесуальними нормами й забезпечує реалізацію його цільових установок [4, с. 14]; 2) діяльність суду і всіх суб'єктів, що обумовлена суб'єктивно значущими завданнями та цілями цивільного судочинства, вирішення яких врегульовано нормами цивільного процесуального права [5, с. 5]; 3) основний напрямок правового впливу на суспільні відносини, обумовлений його службовою роллю – регулювання юрисдикційної та іншої охоронної діяльності уповноважених суб'єктів [6, с. 88].

З наведеного підсумовуємо, що функцією цивільного судочинства слід уважати напрями впливу (діяльності) на цивільні процесуальні відносини, які спрямовані на здійснення основних цілей і завдань, що стоять перед цивільним процесуальним правом на даному етапі його розвитку.

У юридичній науковій літературі немає одностайного погляду на види функцій цивільного процесу. Досить поширеною є думка, що забезпечення державою суб'єктивних прав людини – єдина функція як судової влади в цілому, так і відповідних видів судочинства зокрема. Так, В. В. Комаров зазначає, що соціальна функція, зміст правосуддя у цивільних справах повинні зводитися тільки до вирішення справ, інші функції на суди покладатися не повинні [7, с. 26]. С. В. Ківалов виокремлює правоохоронну та гарантуючу функції судочинства [8, с. 12]. І. О. Невський стверджує, що функціями судочинства є правозастосування та правозабезпечення. Правозабезпечувальний компонент діяльності суду як правозахисного органу полягає у виконуваності постанов суду та її забезпеченні [9, с. 9].

Як зазначає І. М. Зайцев, критерієм поділу функцій цивільного судочинства може бути поступовість (стадійність) процесу, тому слід виділяти функції: а) розгляду і вирішення справ по суті; б) перегляду рішень, ухвал і постанов для виявлення та усунення судових помилок; в) виконання правозастосовних (юрисдикційних) актів [10, с. 9].

П. О. Попов пропонує класифікувати функції цивільного судочинства на головні і допоміжні на підставі таких ознак: 1) суб'єктивний склад; 2) об'єктивно визначені і соціально значущі завдання та цілі цивільного судочинства; 3) місце й значимість функцій цивільного судочинства у вирішенні завдань і досягненні цілей [5, с. 6].

Кожна з перелічених класифікацій має свою обґрунтовану аргументацію, але віддзеркалює або окремі грані цивільного судочинства, або ж має надто загальний характер. На наш погляд, доцільно виділяти охоронну та регулятивну функції цивільного судочинства. Така класифікація дозволяє більш детально розглядати всі складові функцій та особливості їх прояву у цивільному судочинстві.

Охоронна функція полягає в забезпеченні належного розвитку процесуальних відносин та унеможливленні негативних явищ під час здійснення

цивільного судочинства. Ця функція гарантується можливістю для суду застосувати засоби процесуального примусу, притягнути до юридичної відповідальності учасників процесу, а для осіб, які беруть участь у справі, оскаржити судові акти, рішення третейського суду, а також захистити свої права й інтереси під час виконання судових рішень.

Регулятивна функція реалізується шляхом владного впливу на поведінку учасників процесуальних відносин. Характерними елементами здійснення регулятивної функції процесуального права є наступні: 1) визначення за допомогою процесуально-правових норм правосуб'єктності учасників процесу; 2) закріплення сукупності процесуальних прав та обов'язків, гарантій їх здійснення учасниками процесу; 3) визначення компетенції уповноважених органів та компетенції (повноважень) посадових осіб; 4) визначення юридичних фактів, спрямованих на виникнення, зміну та припинення процесуальних правовідносин; 5) закріплення системи правових гарантій прав і свобод учасників процесу (принципів процесуального права); 6) встановлення конкретного правового зв'язку між суб'єктами процесу (регулятивні правовідносини); 7) визначення оптимального типу правового регулювання (диспозитивного, імперативного) стосовно до процесу в цілому і до окремих видів процесуальних правовідносин; 8) встановлення особливих юрисдикційно-процедурних засобів, способів, форм здійснення процесуальної діяльності [6, с. 93].

Функції цивільного судочинства тісно пов'язані з його цілями та завданнями.

Під процесуальною метою розуміється нормативно закріплений суспільно необхідний і бажаний результат процесуальної діяльності суду та інших суб'єктів загалом або на окремих її етапах. Наприклад, основна мета цивільного судочинства полягає у захисті порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави (ст. 1 ЦПК України), а метою попереднього судового засідання є з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду або забезпечення правильного та швидкого вирішення справи (ч. 1 ст. 130 ЦПК України).

Що стосується процесуальних завдань, то вони завжди виступають засобом досягнення відповідної мети на більш віддаленому етапі процесуальної діяльності, а в ряді випадків завдання і є метою. Відповідно до ст. 1 ЦПК України завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ.

Отже, цілі судочинства не можна розглядати окремо від завдань. Водночас має бути розуміння відмінностей між результатом процесуальної діяльності і засобами його досягнення, необхідними умовами і докладеними зусиллями; в іншому разі, щодо деяких завдань неможливим виявиться встановлення основної їх мети.

З урахуванням того, що завдання і цілі судочинства мають смислову близькість, що дозволяє, на думку Г. О. Жиліна, об'єднати їх в одне загальне поняття – *цільові установки*, під якими слід розуміти закріплені в нормах цивільного процесуального права завдання і цілі, що виражають суспільно

необхідний і бажаний результат процесуальної діяльності суду та інших суб'єктів розгляду справи як у цілому, так і на окремих її етапах, а також виступають засобом досягнення такого результату на більш віддалених етапах процесу [11, с. 59]. Погоджуючись з цією позицією, зазначимо, що під цільовими установками слід розуміти не сукупність цілей і завдань, а готовність суду та інших учасників судового розгляду до досягнення цілей судочинства з урахуванням поставлених перед ними завдань і меж наданих повноважень.

Практичне призначення цільових установок полягає в наступному: 1) без них неможливо відтворити адекватне тлумачення окремо взятого процесуального інституту, реалізувати гарантії права на судовий захист суб'єктивних цивільних прав і охоронюваних законом інтересів; 2) вони необхідні особам, які беруть участь у справі, для більш повного розуміння меж компетенції суду; 3) вони слугують критерієм оцінки обсягу процесуальних прав; 4) за допомогою суб'єктивного особистого сприйняття волі законодавця вони відображають об'єктивний характер цілей, закріплених у процесуальному законі, і сприяють їх досягненню [12, с. 17].

Слід зазначити, що процесуальні функції є об'єднуючою ланкою не тільки між цілями та завданнями цивільного судочинства, але й з правовим становищем учасника процесу. Це пов'язано з тим, що у теорії процесуального права досі залишається дискусійним питання: які саме функції слід вважати процесуальними. На наш погляд, процесуальними слід вважати тільки такі дії, виконання яких приписані (обов'язкові) виключно для учасників судочинства і за невиконання яких вони несуть відповідальність. Саме учасники цивільного судочинства вчиняють процесуальні дії, дотримуючись відповідних умов та реалізуючи встановлену компетенцію, але ж тільки в межах цілей і завдань цивільного правосуддя.

З огляду на вищевикладене, пропонуємо ввести у правовий обіг таку властивість цивільного судочинства, як його функціональність. Зміст функціональності цивільного судочинства можна представити сукупністю певних елементів (функції, цілі, завдання, суб'єктивний склад), які розкривають: що таке судочинство повинно виконати, за яких умов і яким ресурсом воно повинне володіти для досягнення своєї мети.

На думку А. С. Палазяна, визначати дослідження функціональності права мають такі концептуальні ідеї: 1) функціональність права є його інтегральною і універсальною характеристикою, в принципі індиферентною по відношенню до конкретних змістовних утілень права в житті окремого суспільства, на певному етапі його існування; 2) за своїми вузловими параметрами функціональність є характеристикою, в контексті якої саме право постає лише як окремий випадок, предметне втілення поряд з усіма іншими сферами суспільного життя [13, с. 36-37].

Американський дослідник Карл Нікерсон Ллевеллін звертає увагу на те, що функціональність як властивість права вимагає від останнього бути дієвим і таким, що відповідає потребам суспільства. При цьому критерієм

оцінки дієвості права є фактичні результати його дії, які повинні бути відкриті для дослідження [14, с. 78-79].

Отже, функціональність судочинства дозволяє: 1) виявити дієвість право-відносин, що виникають під час здійснення правосуддя; 2) побачити практичне призначення цивільного судочинства і його роль у суспільстві; 3) прослідкувати цивільне судочинство в динаміці всіх його елементів і форм.

Саме функціональне навантаження цивільного судочинства дає нам можливість повноцінно охарактеризувати (оцінити) встановлений у державі механізм судового захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, а також виявити недоліки цього механізму.

З функціональністю цивільного судочинства органічно пов'язана така правова категорія, як ефективність, під якою в юридичній літературі розуміють конкретний ступінь результативності судочинства, яка виявляється у певному співвідношенні між очікуваними та фактичними наслідками дії процесуальних норм.

Так, А. В. Цихоцький формулює поняття ефективності правосуддя у цивільних справах як здатність (властивість) правосуддя забезпечувати за певних умов досягнення соціально значущих цілей під час здійснюваної судом у встановленій законом процесуальній формі державної діяльності з розгляду і вирішення конкретних судових справ з винесенням по них законних, обґрунтованих і справедливих постанов. Ця здатність характеризується відношенням фактично досягнутого правосуддям рівня цілей до нормативно встановленого законом [15, с. 152].

Основними критеріями ефективності цивільного судочинства, що відображають його результативність, можна визнати: доступність правосуддя, простоту порядку порушення та провадження справи в суді, своєчасність розгляду спорів, законність та обґрунтованість судових актів і можливість їх виконання. У той же час, така ефективність досягається не лише процесуальними засобами, а й залежить від загальносоціальних (політичних, економічних, культурних і т.п.) і організаційних умов.

Таким чином, функціональність і ефективність однопорядкові категорії, однак за своїм змістовим навантаженням мають різне значення. Функціональність безпосередньо пов'язана з визначенням і реалізацією основних функцій та цільових установок цивільного судочинства, в той час як ефективність є показником більш статистичним, що визначається у конкретних показниках, цифрах, відсотках і т.п. Тому ми вважаємо, що ефективність є лише складовою функціональності цивільного судочинства.

Останнім часом в юридичній науковій літературі стали використовувати таке поняття як «цивільна процесуальна правова політика», яке за своїм цільовим призначенням формально схоже з функціональністю цивільного судочинства. Так, О. О. Малько вважає, що метою цивільної процесуальної правової політики слід вважати комплексне і системне вдосконалення механізму цивіль-

ного процесуального правового регулювання, процедури цивілістичного судочинства та примусового виконання виконавчих документів для більш повного захисту порушених або оспорюваних прав, свобод і законних інтересів громадян і організацій, виходячи з цільових установок для всього цивільного судочинства [16, с. 163]. Тому цивільну процесуальну правову політику слід розуміти як послідовне і системне керівництво до дії, у вигляді наукової, законодавчої та практичної діяльності відповідних суб'єктів (органів державної влади та їх посадових осіб, інститутів громадського суспільства) у сфері створення та оптимізації механізму цивільного процесуального правового регулювання.

На наш погляд, зв'язок цивільної процесуальної правової політики та функціональності цивільного судочинства полягає у наступному: 1) процесуальна правова політика створює загальні параметри, які задаються в національному цивільному судочинстві і обумовлюють його функціонування; 2) якість та ефективність функціонування цивільного судочинства багато в чому залежить від сутності процесуальної правової політики держави, яка проявляється в реалізації комплексу заходів і програм у сфері судочинства, пріоритетними з яких є: цінність прав і свобод індивіда, розвиток диспозитивних і змагальних засад цивільного судочинства, вдосконалення спрощених та прискорених форм судочинства, впровадження мінімальних правових стандартів у сфері юридичної допомоги та ін.

Висновки. Функціональність цивільного судочинства слід розуміти як властивість судочинства, що характеризує його у сенсі реалізації нормативно закріплених функцій, цілей і завдань цивільного судочинства.

Функціональність цивільного судочинства а) залежить від ретельного аналізу завдань і цілей судочинства, оскільки вона прямо або побічно, безпосередньо або опосередковано впливає із завдань і цілей процесу; б) має чіткий зв'язок з такою властивістю цивільного судочинства, як її ефективність; в) має залежність від цивільної процесуальної правової політики держави, оскільки вони взаємопов'язані.

Метою запровадження у науковий обіг такої категорії, як функціональність цивільного судочинства є встановлення основного (головного) критерію, який дозволяє визнати дієвість та ефективність цивільного судочинства, що відповідає потребам сучасного суспільства. Саме функціональність дає можливість заглибитися в сутність цивільного судочинства і досліджувати його різні рівні.

Список літератури:

1. Комиссарова Е. Г. К вопросу о функциональности гражданско-правовой науки / Е. Г. Комиссарова // Вестник Южно-Уральского гос. ун-та. – Серия: Право. – 2011. – № 6 (223). – С. 76–80.
2. Websters New Universal Unabridged Dictionary. – N.Y., 1993. – P. 741.
3. Ісаєва В. В. Функції права: теоретико-правовий аналіз / В. В. Ісаєва // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 45–48.
4. Зайцев И. М. О функциях гражданского судопроизводства / И. М. Зайцев // Проблемы применения норм гражданского процессуального права: межвуз. сб. науч. тр. – Саратов : Изд-во Саратовского ун-та., 1986. – С. 14.

5. Попов П. А. Функции современного гражданского судопроизводства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / П. А. Попов. – Москва, 2005. – 22 с.
6. Лукьянова Е. Г. Теория процессуального права / Е. Г. Лукьянова. – Москва : Норма, 2003. – 240 с.
7. Комаров В. В. Сутність і природа правосуддя в цивільних справах / В. В. Комаров // Курс цивільного процесу : підручник / за ред. В. В. Комарова. – Харків : Право, 2011. – 1352 с.
8. Ківалов С. В. Теоретична характеристика функціонального змісту адміністративного судочинства як правозахисного механізму у сфері публічного управління / С. В. Ківалов // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – № 71. – С. 7–19.
9. Невский И. А. Исполнимость постановлений судов общей юрисдикции и арбитражных судов в контексте гражданского судопроизводства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :12.00.15 / И. А. Невский. – Саратов : СГАП, 2005. – 22 с.
10. Зайцев И. М. Процессуальные функции гражданского судопроизводства / И. М. Зайцев. – Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 1990. – 139 с.
11. Жилин Г. А. Правосудие по гражданским делам: актуальные вопросы : монография / Г. А. Жилин. – Москва : Проспект, 2010. – 576 с.
12. Харламова И. В. Цели судопроизводства и условия их достижения арбитражным судом кассационной инстанции : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / И. В. Харламова. – Москва, 2005. – 24 с.
13. Палазян А. С. Методологические основания исследования функциональной характеристики права / А. С. Палазян // Общество и право. – 2010. – № 1 (28). – С. 34–42.
14. Llewellyn K. The Case Law System in America / Ed. by P. Gewirts. – Chicago : The University of Chicago Press, 1989. – P. 78–79.
15. Цихоцкий А. В. Теоретические проблемы эффективности правосудия по гражданским делам / А. В. Цихоцкий. – Новосибирск : Наука, 1997. – 392 с.
16. Малько Е. А. Гражданская процессуальная правовая политика в современной России: монография / Е. А. Малько. – Москва : Юрлитинформ, 2013. – 192 с.

References:

1. Komissarov, E. G. (2011). K voprosu o funkcionalnosti grazhdansko-pravovoy nauky. Vestnik Yuzhno-Uralskogo gos. Universiteta. Seriya: Pravo, N 6 (223), 76-80. [in Russian].
2. Websters New Universal Unabridged Dictionary (1993). N.Y., 741.
3. Isaev, V. V. (2013). Funkciy prava: teoretiko-pravovoy analiz. Chasopis Kiiivskogo universiteta prava, N 1, 45-48. [in Ukrainian].
4. Zaicev, I. M. (1986). O funkciyakh grazhdanskogo sudoproizvodstva. Problemy primeneniya norm grazhdanskogo procesualnogo prava. Sverdlovsk, 14. [in Russian].
5. Popov, P. A. (2005). Funkcii sovremennogo grazhdanskogo sudoproizvodstva. Moscow. 22. [in Russian].
6. Lukianova, E. G. (2003). Teoriya procesualnogo prava. Moscow: Norma. 240. [in Russian].
7. Komarov, V. V. (2011). Sutnist i priroda pravosuddiy v civilnikh spravakh. Kharkiv: Pravo. 1352. [in Ukrainian].
8. Kivalov, S. V. (2014). Teoreticna kharakteristika funkcionalnogo zmistu administrativnogo sudochinstva yak pravozakhisnogo mekhanizmu u sfery publicnogo upravlinnya. Aktualny problemy derzhavy i prava, N 71, 7-19. [in Ukrainian].
9. Nevskiy, I. A. (2005). Ispolnimost postanovleniy sudov obschey jurisdikcii i arbitrazhnikh sudov v kontekste grazhdanskogo sudoproizvodstva. Saratov: SGAP. 22. [in Russian].
10. Zaicev, I. M. (1990). Procesualnie funkcii grazhdanskogo sudoproizvodstva. Saratov.139. [in Russian].
11. Zhilin, G. A. (2010). Pravosudie po grazhdanskim delam: aktualnie voprosy. Moscow: Prospekt. 576. [in Russian].
12. Kharlamova, I. V. (2005). Cely sudoproizvodstva I uslovia ikh dostizheniya arbitrazhnim sudom kasacionnoy instancii. Moscow. 24. [in Russian].

13. Papazyan, A. S. (2010). Metodologicheskie osnovaniya issledovaniya funktsionalnoy kharakteristiki prava. *Obtchestvo I pravo*, N 1(28), 34-42. [in Russian].

14. Llewellyn, K. (1989). *The Case Law System in America* / Ed. by P. Gewirts. Chicago: The University of Chicago Press, 78–79.

15. Tcikhotckiy, A. V. (1997). Teoreticheskie problemy effektivnosti pravosudiya po grazhdanskim delam. Novosibirsk: Nauka.392. [in Russian].

16. Malko, E. A. (2013). *Grazhdanskaya processualnaya politika v sovremennoy Rossii*. Moscow: JurLitinform. 192. [in Russian].

Vasiliev S. V., Candidate of Legal Sciences, Associate Professor of Department of Civil Procedure, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv
e-mail: vasil66@mail.ru ; ORCID 0000-0002-7403-8162

Functionality of civil proceedings

Reformation of the judicial power in Ukraine and transformations in the activities of the courts of all levels of the judicial system have a great influence on the nature and content of the functions, goals and objectives of the modern civil justice, which in its turn raises the question about the characteristics of the quality and effectiveness of this judicial proceedings as a whole. The analysis of the aforementioned problems suggests the need to study such a property of the civil proceedings as its functionality.

Paper objective is to justify a possibility (necessity) to include such a property of the civil proceedings in the scientific revolution as its functionality that allows you to see the full semantic characteristics of the aforementioned type of proceedings at the relevant stage of its development.

The content of functionality of the civil proceedings can be represented as a set of specific elements (functions, goals, objectives, and subjective composition), revealing what it should do, under what conditions and how it should allocate resources to achieve the goals of judicial proceedings.

The functionality of judicial proceedings allows the following: 1) To identify the validity of legal relations arising during the administration of justice, 2) To see the practical purpose of the civil proceedings and its role in the civil society; 3) To trace the civil proceedings in the dynamics of all its elements and forms.

It is the functional load of the civil proceedings that enables us to fully characterize (estimate) the mechanism of the judicial protection of violated, unrecognized or disputed rights, freedoms and interests of individuals and legal entities, state interests set in the state, and also to identify the shortcomings of this mechanism.

The functionality and effectiveness of the judicial proceedings have row categories, but in its semantic load have different meanings. Functionality is directly related to the definition and implementation of the main functions and targets of the civil proceedings, while effectiveness is a more statistical indicator that is defined in specific terms, figures, percentages, etc. Therefore, effectiveness is only a part of the functionality of the civil proceedings.

Functionality of the civil proceedings shall be understood as a property of the judicial proceedings, characterizing it in terms of implementation of the regulatory assigned functions, goals and objectives of the civil proceedings.

Functionality of the civil proceedings (a) depends on a thorough analysis of the tasks and goals of the judicial proceedings because it directly or indirectly, either directly or indirectly comes from the objectives and goals of the process; (b) has a clear link with the property of the civil proceedings as its effectiveness; (c) is dependent on the civil procedural legal policy as they are interrelated.

The purpose of introduction of such a category as the functionality of the civil proceedings in the scientific turnover – installation of the primary (main) criterion that allows to recognize the efficiency and effectiveness of the civil proceedings that meets the needs of the modern society. It is the functionality that makes it possible to penetrate deeper into the essence of the civil proceedings and to study its various levels.

Keywords: Civil proceedings; functionality of the civil procedure; functions of the civil procedure; objectives of the trial; tasks of the civil proceedings; and effectiveness of the judicial proceedings.

Надійшла до редколегії 27.01.2016 р.